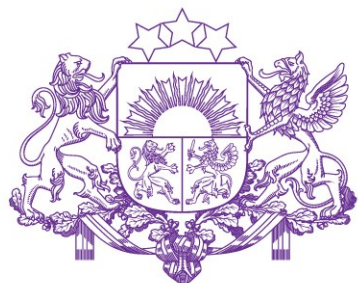

Pilsoniskā līdzdalība – iespēja sevi aizstāvēt un pārstāvēt

LATVIJAS REPUBLIKAS
TIESĪBSARGS

Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
juridiskā padomniece
Santa Tivaņenkova

22.01.2026. Rīga

Satversmes 101.pants

Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.

Pilsoniskā līdzdalība un tās formas

Pilsoniskā līdzdalība ir cilvēku individuāla un mērķtiecīga iesaistīšanās dažādos procesos.

Pilsoniskajai līdzdalībai ir dažādas izpausmes:

- dalība vēlēšanās (parlamentā, pašvaldības, Eiropas Parlamenta, tautas nobalsošanā jeb referendumā);
- apvienošanās un darbība nevalstiskajās organizācijās un partijās;
- pilsoniskās sabiedrības iesaiste pašvaldību darbā;
- dalība piketos, gājienos un sapulcēs;
- brīvprātīgo darba veikšana;
- publisku akciju un kampaņu rīkošana, viedokļu paušana, izmantojot sociālos medijus;
- vēršanās tiesā u.c.

Visu pilsoniskās līdzdalības izpausmju mērķis ir veidot spēcīgu demokrātisku sabiedrību, kur tiek uzklauts, ņemts vērā cilvēku viedoklis, idejas un nākotnes redzējums.

Pilsoniskā līdzdalība

Pilsoniskā līdzdalība var tikt īstenota:

- a) individuālā līmenī,
- b) kolektīvā līmenī, piem. caur līdzdalību biedrību un nodibinājumu darbā.

Pilsoniskā līdzdalība un individuālā rīcība

1. Vēršanās valsts iestādēs un pašvaldībās ar [iesniegumiem](#).
2. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 98.pantu ikviens indivīds var vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar lūgumu sniegt [uzziņu par savām tiesībām](#) konkrētajā tiesiskajā situācijā.

Iesniegumu par uzziņu iesniedz iestādē, kuras kompetencē ir jautājuma izšķiršana pēc būtības.

Iesniegumā par uzziņu ietver:

- a) faktu aprakstu;
 - b) no minētajiem faktiem izrietošu konkrētu jautājumu, atbilde uz kuru ir atkarīga no to juridiska vērtējuma;
 - c) paskaidrojumu, kādēļ šāda uzziņa nepieciešama;
 - d) pēc iesniedzēja ieskata — arī juridiskus apsvērumus.
3. Iebildumu/priekšlikumu iesniegšana [Tiesību aktu projektu publiskajā portālā \(TAP\) Sabiedrības līdzdalības sadaļā](#).

Pilsoniskā līdzdalība un biedrību/nodibinājumu darbība

Biedrībām un nodibinājumiem pastāv vairāki ceļi, kā iestāties par personu invaliditāti kā grupas tiesību aizsardzību:

1. sekošana izstrādē esošajiem normatīvajiem aktiem [Tiesību aktu projektu publiskajā portālā \(TAP\)](https://tapportals.mk.gov.lv/) - <https://tapportals.mk.gov.lv/>:
 - a) iebildumu/priekšlikumu iesniegšana publiskajai apspriedei nodotajos normatīvajos aktos (likumos un MK noteikumos) [sabiedrības līdzdalības sadaļā](#),
 - b) [dalība Ministru kabineta sēdēs vai valsts sekretāru sanāksmēs](#);
2. dalība Saeimas komisiju sēdēs, kur tiek skatīti parlamentā iesniegtie [jaunie likumprojekti](#), sekošana priekšlikumu iesniegšanas [termiņiem un projekta virzībai](#) (steidzamības kārtībā divos lasījumos vai parastajā kārtībā trīs lasījumos), kā arī priekšlikumu pārstāvēšana komisiju sēdēs.

Vēlēšanas

- Personām ar invaliditāti būtu jāiesaistās politiskajā darbībā, kļūstot par partijas biedriem, lai grupas problēmas tiktu sadzirdētas, ņemtas vērā un risinātas gan valsts, gan pašvaldību līmenī.
- Balsošana par partijām, kuru programmās personu ar invaliditāti problēmas ir identificētas un ir rīcības plāns, kā tās risināt.
- Tikšanās ar partijām/partiju apvienībām pirmsvēlēšanu periodā.

Pilsoniskā līdzdalība pašvaldību līmenī

2023.gada 1.janvārī stājās spēkā [Pašvaldību likums](#), kura VI nodaļa regulē sabiedrības iesaisti pašvaldību darbā ar mērķi sekmēt efektīvu, atklātu un atbildīgu pašvaldības darbu un šā darba atbilstību administratīvās teritorijas iedzīvotāju interesēm.

Domei ir tiesības un likumos noteiktajos gadījumos arī pienākums organizēt konsultācijas ar iedzīvotājiem, kā arī noteikt šajā likumā neminētus sabiedrības iesaistes veidus, lai veicinātu pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju interešu ievērošanu un pašvaldības ilgtspējīgu attīstību.

Pašvaldība tās darbībā atbalsta pilsoniskās sabiedrības organizācijas (biedrības un nodibinājumus), kas darbojas šīs pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Pilsoniskā līdzdalība pašvaldību līmenī (1)

1. Informatīvie izdevumi.
2. **Konsultatīvās padomes un komisijas.** Lai iesaistītu sabiedrību atsevišķu pašvaldības funkciju vai uzdevumu pildīšanā, pašvaldība var izveidot konsultatīvās padomes un komisijas. Konsultatīvās padomes vai komisijas izveidošanas nepieciešamību, kā arī kompetenci, sastāvu un darba organizāciju nosaka likums, domes lēmums vai domes pieņemts nolikums.
3. **Publiskā apspriešana.** Lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību vietējas nozīmes jautājumu lemšanā un ievērotu iedzīvotāju intereses, pašvaldība rīko publisko apspriešanu tās autonomās kompetences jautājumos. Publisko apspriešanu rīko pēc pašvaldības administratīvās teritorijas iedzīvotāju, iedzīvotāju padomes, domes vai domes priekšsēdētāja iniciatīvas un pamatojoties uz domes lēmumu. Ja publisko apspriešanu ierosina iedzīvotāji, pašvaldība var noteikt minimālo iedzīvotāju skaitu, kāds nepieciešams šādai apspriešanai.

Pilsoniskā līdzdalība pašvaldību līmenī (2)

4. **Kolektīvais iesniegums.** Kolektīvo iesniegumu pašvaldībai par tās kompetencē esošiem jautājumiem ir tiesīgi iesniegt Latvijas Republikas pilsoņi, kuri iesnieguma iesniegšanas dienā ir sasnieguši 16 gadu vecumu un kuru dzīvesvieta ir deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā vai kuriem pieder likumā noteiktajā kārtībā reģistrēts nekustamais īpašums šajā teritorijā.

Kolektīvā iesnieguma iesniedzēju skaitu nosaka šādi: 1) novada pašvaldībā — atbilstoši pašvaldības administratīvajā teritorijā reģistrēto iedzīvotāju skaitam pēc aktuālajiem Fizisko personu reģistra datiem attiecīgā gada 1. janvārī: a) līdz 15 000 iedzīvotāju — 100 iesniedzēju, b) no 15 000 līdz 30 000 iedzīvotāju — 200 iesniedzēju, c) vairāk nekā 30 000 iedzīvotāju — 300 iesniedzēju; 2) valstspilsētas pašvaldībā, izņemot Rīgas valstspilsētas pašvaldību, — 300 iesniedzēju; 3) Rīgas valstspilsētas pašvaldībā — 2000 iesniedzēju.

Pilsoniskā līdzdalība pašvaldību līmenī (3)

5. Iedzīvotāju padomes. Lai nodrošinātu vietējo kopienu iedzīvotāju interešu pārstāvību un pašvaldības teritorijas attīstību, veicinot iedzīvotāju savstarpējo sadarbību un saskaņotu rīcību kopējam labumam, pašvaldībā var izveidot konsultatīvas pašvaldības institūcijas — iedzīvotāju padomes.
6. Pašvaldību referendumi. Pašvaldības referendumu var rīkot par: 1) pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģiju vai tās grozījumiem, 2) domes lēmumu, ar kuru pašvaldība ierosinājusi jaunbūves — publiskas ēkas vai objekta, kuram saskaņā ar likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" 4. panta pirmās daļas 1. punktu piemērojama ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra — būvniecību, 3) domes atlaišanu.

Piketi, gājieni un sapulces (1)

Problēmu publiskošana un iebilšana pret savlaicīgu to nerisināšanu ir iespējama arī ar piketu, gājienu un sapulču palīdzību. Regulē likums [«Par sapulcēm, gājieniem un piketiem»](#).

Sapulce ir organizēta pulcēšanās nolūkā tikties ar cilvēkiem un izteikt kādas idejas un viedokļus (piemēram, par dažādiem sabiedriski nozīmīgiem politiska, ekonomiska un sociāla rakstura jautājumiem). Sanāksme, mītiņš vai citāda tamlīdzīga pulcēšanās likuma izpratnē pielīdzināma sapulcei.

Gājiens ir organizēta pārvietošanās pa ceļiem, ielām, laukumiem, ietvēm vai citām satiksmei izbūvētām teritorijām nolūkā izteikt kādas idejas un viedokļus (piemēram, par dažādiem sabiedriski nozīmīgiem politiska, ekonomiska un sociāla rakstura jautājumiem). Demonstrācija, procesija vai citāda tamlīdzīga pārvietošanās šā likuma izpratnē pielīdzināma gājenam.

Pikets ir pasākums, kura laikā viens vai vairāki cilvēki publiskā vietā ar plakātiem, lozungiem, transparentiem vai citiem atribūtiem pauž kādas idejas un viedokļus (piemēram, par dažādiem sabiedriski nozīmīgiem politiska, ekonomiska un sociāla rakstura jautājumiem), bet kura gaitā netiek teiktas runas vai uzrunas.

Piketi, gājieni un sapulces (2)

Sapulces, gājiena un piketa **organizatoram, pasākuma vadītājam, pasākuma vadītāja palīgam un kārtības uzturētājam jābūt** personai, kas: 1) ir sasniegusi pilngadību un ir rīcībspējīga, 2) ir Latvijas pilsonis vai persona, kurai ir tiesības uz Latvijas Republikas izdotu nepilsoņa pasi, vai arī persona, kurai ir izsniegta pastāvīgās uzturēšanās atļauja, 3) pasākumus neizmanto tādu organizāciju mērķiem, kuru darbība Latvijā ir aizliegta vai saistīta ar nacistiskā vai komunistiskā režīma ideoloģiju saturošu notikumu popularizēšanu, slavināšanu, 4) gada laikā nav sodīta administratīvā kārtā par * sapulču, gājienu un piketu organizēšanas vai norises kārtības pārkāpšanu, * sīko huligānismu, * ļaunprātīgu nepakļaušanos policijas darbinieka likumīgajām prasībām, * sabiedrisko organizāciju darbības uzsākšanas vai izbeigšanas noteikumu pārkāpšanu.

Pieteikumu iesniedz **ne agrāk kā četrus mēnešus** un **ne vēlāk kā 10 darbdienas** pirms attiecīgā pasākuma norises. Ja par notikumu, saistībā ar kuru šis pasākums tiek rīkots, objektīvi nebija iespējams uzzināt agrāk kā 10 darbdienas pirms tā, pieteikumu par sapulces, gājiena vai piketa rīkošanu iesniedz pēc iespējas agrāk, bet **ne vēlāk kā 24 stundas pirms plānotā pasākuma norises**.

Piketi, gājieni un sapulces (3)

Pieteikums iesniedzams pašvaldībai, kuras administratīvajā teritorijā ir paredzēts attiecīgais pasākums. Ja pasākums notiek vairāku pašvaldību administratīvajā teritorijā, pieteikums iesniedzams visām attiecīgajām pašvaldībām.

Par slēgtām sapulcēm, sapulcēm, kuras netiek publiski izziņotas, sapulcēm un gājieniem, kurus rīko valsts iestādes vai pašvaldības, sapulcēm, kuras rīko arodbiedrības darbavieta telpās vai teritorijā, kā arī īrētās telpās, atklātām sapulcēm, kuras tiek rīkotas telpās organizatoriem **pieteikums nav jāiesniedz**.

Pieteikumu par piketa rīkošanu jāiesniedz, ja pikets tiek izsludināts publiski.

Pieteikumā norādāms: 1) pasākuma veids (sapulce, gājiens, pikets); 2) pasākuma mērķis; 3) pasākuma datums, sākuma un beigu laiks; 4) sapulces vai piketa vieta, gājiena maršruts; 5) plānotais dalībnieku skaits; 6) kāds atbalsts tiek lūgts no pašvaldības un policijas, lai sekmētu pasākuma netraucētu norisi; 7) organizators (viens vai vairāki) un tālruna numurs, pa kuru var sazināties ar viņu; 8) pasākuma vadītājs; 9) pasākuma vadītāja palīgi, kā arī kārtības uzturētāji.

Paldies par uzmanību!